

Welcome

**„Vylúčení zalomcovali
bránami našej pevnosti.
Zatúžili vojsť do
nášho raja.“**

absynt
prekliati/reportéri

Vylúčení

Artur Domosławski

absynt

Artur Domosławski Vylúčení

Preklad: Alexander Horák

Prekliati reportéri
Absynt 2018

Vylúčení nie sú „využívaní“, sú odpadom, „zvyškami“.

Pápež František, apoštolská exhortácia Evangelii gaudium

*Podtrieda ukazuje a drasticky zviditeľňuje desivú
skutočnosť, ktorú by sme si radšej neuvedomovali: čo sa
stalo im, môže sa stať každému z nás, ak sa nebudeme
dostatočne silno snažiť zostať na hladine.*

Zygmunt Bauman, Vedľajšie škody

*Tri štvrtiny sveta sú beznádejne chudobné a raz si po to
naše bohatstvo prídu. [...] Môžeme si ďalej hovoriť, že srať
na chudobu, je to však trochu samovražedné.*

Andrzej Stasiuk v rozhovore pre gazeta.pl

*Som ďalšou dušou, ktorá si chodí na slobode v bielej koži
a užíva si istú časť ukradnutých statkov: bavlnu, diamanty
alebo prinajmenšom slobodu a blahobyť. Niektorí z nás
vedia, ako sme k bohatstvu prišli, niektorí nie, ale užívame
si ho vlastne všetci.*

Barbara Kingsolver, *Biblia jedovatého stromu*

*[...] západný humanizmus sa zasekol. Ako vnímať „iného“?
Je to zviera alebo človek? Rovnakú otázku si kládol Robinson
pri Piatkovi. Sme v identickej situácii: ako zadefinovať
utečenca? Ak je to zviera, treba ho zatvoriť alebo zabiť. Ak je
to človek, treba sa posunúť a uvoľniť mu kúsok miesta.*

Kamel Daoud, alžírsky spisovateľ, autor knihy *Meursaultov prípad*

*Začiatkom a koncom genocídy má podľa nás byť
nacizmus. Tak by to bolo najpohodlnejšie.*

Sven Lindqvist, švédsky spisovateľ a reportér,
autor knihy *Vyhľadiť všetkých tých divochov*

Copyright © by Artur Domosławski, 2016
Copyright © Wielka Litera Sp. z o.o., Warszawa, 2016
All rights reserved
Cover Art © Pavlína Morháčová
Translation © Alexander Horák
ISBN 978-80-8203-014-6

Publikáciu z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

(Kruhy vylúčených)

V posledných dvadsiatich rokoch som podnikol viaceré reportárske cesty do krajín juhu. Na mojej mape dlhších výprav a kratších ciest sa ocitli predovšetkým všetky krajiny Latinskej Ameriky, zriedkavejšie Afriky a Blízkeho východu, naposledy to bola aj jedna juhoázijská krajina. Hrdinami príbehov, ktoré som si prinášal z ďalekých kútov sveta, boli obyčajne sociálni reformátori, naprávači sveta, sociálni rojkovia, bývalí a súčasní bojovníci, kedysi so zbraňou v ruke, dnes vyzbrojení ideami a túžbami po zmene. Boli to najčastejšie obyčajní ľudia, ktorých valcovalo koleso dejín.

Moju pozornosť takmer vždy pútali ľudia stratení, týraní a vydedení, nie nevyhnutne materiálne. Ľudia bez hlasu a bez zastúpenia, bezmocní. Ľudia, ktorí sa zriedkavo stávajú hrdinami denných správ, no raz za čas nimi sú.

Mnoho z nich býva vo veľkomestských slumoch alebo na územiach, ktoré sa svojou biedou na slumy podobajú. Na dedinách alebo priestrannostiach, ktorým vhodné pomenovanie hľadáme len ťažko – nie sú totiž ani mestom, ani dedinou. Na okupovaných územiach, v táboroch, utečeneckých osadách, na kočoviskách. Žijú zo smiešnych peňazí a – ako to pomenoval jeden z mojich spolubesedníkov v Brazílii – „zo vzduchu a Božej milosti“. Žijú na okrajoch sveta blahobytu. Doslova aj symbolicky. Susedia s privilegovanými, občas bývajú v bezprostrednom susedstve, ale nemajú prístup k civilizačným výdobytkom, ktoré používajú ľudia narodení na lepšej strane života. Nejde pritom o mobilný telefón,

televízor, dvd-prehrávač. Tieto veci si spravidla, hoci nie vždy, môžu zo svojich skromných príjmov dovoliť.

Nechodili do škôl alebo do nich chodili len krátko. Niektorí už od detstva pracovali. Alebo nerobili nič. Sú to ľudia, ktorí majú obmedzený alebo žiadny prístup k lekárovi. Podobne aj k formálnemu trhu práce a poisteniu. Občas sú to migranti putujúci z krajiny do krajiny alebo z jedného regiónu vlastnej krajiny do iného. Vyhnala ich chudoba, vojna alebo iný konflikt. Sú vnútorne zlomení a privyknutí na pasivitu. Ľudia, ktorých príbehy tu vyrozprávam, sú vystavení represii moci a zneužívaniu silnejšími oveľa viac ako veľkomestský prekariát našich čias, ktorý býva často vzdelaný a vysoko kvalifikovaný.

Sú to vylúčení. Súčasné myslenie ich najčastejšie volá *homo sacer* – človek prekliaty. Zdrojom tohto pomenovania je staré rímske právo. Príslušníkov druhu *homo sacer* smel každý beztrestne zabiť. Nemali žiadne práva, ich život nemal cenu. Dokonca ich ani nebolo možné obetovať bohom. Ľudia – neľudia.

V príbehoch z juhu slovom vylúčení nazývam mužov, ženy a deti, ktorí žijú v chudobe, nemajú žiadne vyhliadky a sú často na okraji priepasti. Sú zbavení politických, občianskych a ekonomických práv, nezriedka všetkých súčasne. Stav vylúčenia, o čom som sa presvedčil počas mnohých ciest, má veľa kruhov, rôzne dimenzie a príčiny. Stretol som aj ľudí, ktorí žijú na celkom slušnej materiálnej úrovni, pri najmenšom nie v slumoch, ale sú vylúčení z dôvodu svojej etnickej príslušnosti, sexuálnej orientácie alebo viery. Prípadne pre svoje pohlavie.

Kruhy vylúčenia sa niekedy prekrývajú. Ženy v meste Ciudad Juárez sú vraždené preto, že sú ženy a preto, že sú chudobné. Palestínčania z okupovaných území sú nezávisle od materiálneho stavu jednotlivcov a rodín uzamykaní do enkláv. Rohingov z Mjanmarska zatvárajú do get

a utečeneckých táborov z dôvodu etnickej príslušnosti a chudoby, ktorá im znemožňuje brániť sa. Niektorí by mohol namietť, že isté skupiny, komunity a spoločenstvá nie sú celkom zbavené všetkých práv a statkov, že sú „iba“ diskriminované. Ide o to, že hranica medzi diskrimináciou a vylúčením nie je výrazná. Sú to stavy vzájomne od seba závislé, niekedy dokonca totožné. Niet vylúčenia bez diskriminácie. Každá diskriminácia je istým druhom vylúčenia, zbavenia nejakej časti práv, ktoré iní majú.

Vylúčení sú takmer vždy objektom nadbiehania zo strany politických vodcov a manipulátorov. Sú potravou pre delá, volebnou masou, tromfom v hre.

Existujú aj pasívne vylúčení, tí chodia so zvesenými hlavami. Nedokážu povedať nie, nevedia si dokonca ani predstaviť, že by v sebe na to nazbierali silu. Nechávajú sa klamať, podvoľujú sa osudu, vzdávajú sa. Iní sa s osudom snažia zápasíť: ťažko pracujú, hoci je celé ich úsilie beznádejné. Ďalší zase prosia o pomoc, o trochu solidarity. Alebo sa dožadujú uznania svojich práv.

Niektorí sklznú na šikmú plochu, zakladajú pouličné gangy, oslobodzovacie armády a politické hnutia, ktoré vyvolávajú nepokoje. O nich takmer nik nepovie, že sú poddajní.

Smutné sú najmä prípady, keď vylúčení vylučujú vylúčených, ktorí sú ešte slabší od nich.

Keď sa mi podarilo zblížiť sa s nimi a nahovoriť ich, aby sme sa trochu porozprávali, aby sa mi zverili a aby sme spoločne strávili nejaký čas, mohol som ich postavy, filmovým jazykom povedané, vykresliť v detaile alebo polodetaile. Príveľké priblíženie bolo však občas z rôznych dôvodov buď veľmi ťažké až nemožné, alebo príveľmi skresľovalo okolitú krajinu, zacláňalo iných ľudí a celkový kontext. Vtedy som sa pozeral z väčšej vzdialenosti, pokúšal som sa vyrozprávať kolektívny príbeh v celkovom zábere, z diaľky. Alebo panoramaticky.

Niektoré situácie a kontexty, ktorých som bol svedkom, sa viac alebo menej zmenili, ale pretrvávajú naďalej. Realita plynie, nedá sa zastaviť. Podobne je to aj s osudmi ľudí, na ktorých som počas svojich ciest natrafil a potom opísal.

Na začiatku som chcel napísať, že vylúčení, ktorých som stretol na početných cestách, sú hrdinami príbehov, ktoré som v tejto knihe zozbieral. Po istej úvahe sa prikláňam k tvrdeniu, že sú vlastne ich autormi. Niekedy vedome, ale častejšie nevedomky využili momentálne dostupné médium, ktorým sa na ich ceste stal reportér.

*

Už počas písania tejto knihy smerovalo k Európe veľké putovanie národov z Blízkeho východu, Ázie a Afriky. Vojnoví utečenci, ľudia vykorisťovaní a vylúčení, ľudia poznačení nešťastiami, ktoré ich prinútili opustiť svoje domovy a hľadať novú šancu na lepší život. Neočakával som, že témy, ktorých sa dotýkam v týchto príbehoch, naberú toľkú dynamiku, že sa tak rýchlo priblížia k nášmu bezpečnému a relatívne bezstarostnému svetu.

Vylúčení zalomcovali bránami našej pevnosti. Zatúžili vojsť do nášho raja.

... ktorí nikomu nebudú chýbať

SOACHA – BOGOTA, 2011

Ako prvý zmizol Alex Arenas, stalo sa to 2. januára 2008. Ešte v decembri, deň pred Štedrým večerom, sa po fajronte zdôveril kolegom zo stavby, že kdesi zohnal skvelú fušku, chystá sa tam vyraziť, a potom ich všetkých k sebe zoberie. Staršej sestre Cecílii povedal, že má v pláne zarobiť nejaké peniaze pre ich chorú matku. Bol jej jediným živiteľom. Pomáhal aj sestre, ktorá mala vážne chorého a nezamestnaného muža. Cecilia vraví, že bol pilierom ich rodiny. Mal tridsaťtri rokov.

Jaime Castillo povedal bratovi, že onedlho pôjde pracovať na polia, že konečne dostal dobrú ponuku. Živil sa pouličným predajom všetkého možného, zarábala drobné. Nabádal brata, aby šiel s ním, ale ten nechcel a Jaime ho už potom neprehováral. Desiateho augusta sa po ňom zľahla zem. Mal štyridsaťdva rokov.

Dvadsaťpäťročný Diego Tamayo nechal mame na chladničke lístok s odkazom: „Vrátim sa v pondelok, dávaj si na seba pozor.“ P. S.: „Postaraj sa o králiku.“ Diego miloval zvieratá a sníval o štúdiu veterininy. Ako by sa však on, chlapec zo Soache, mohol dostať na školu? Chytal sa každej roboty: niekomu vymaľoval dom, inému previezol kamión tehál. V sobotu 23. augusta ho mama chcela zobrať na sesternicine narodeniny, ale povedal, že radšej zostane doma. Šla sama. Keď Diego o druhej v noci odchádzal z domu, ešte krátko prehodil zopár slov s domovníkom. Povedal, že cestuje ďaleko, ale vraj nemôže prezradiť s kým, to je tajomstvo.

Andres Palacio mame naznačil čosi o plánovanej ceste, ktorá sa má uskutočniť o niekoľko dní. Vraj ho nejakí priatelia pozvali kamsi na pobrežie. „Ty si radšej na seba dávaj pozor,“ odpovedala mu, „my na pobreží žiadnych priateľov nemáme“. A že keď zistí, že sa vláči s cudzími, zavolá na políciu. A nie sú to náhodou nejakí povstalci alebo iní banditi?

Matkine obavy boli opodstatnené. Soacha, chudobné predmestie Bogoty, kde žije niekoľko stotisíc ľudí, je miestom, kde sa sústreďujú všetky nešťastia Kolumbie. Dalo by sa povedať: hlavné mesto beznádeje. Bieda, lúpeže, zlodejstvá. Miesto náborov do nelegálnych geríl a bánd. Veľkú časť ľudí tvoria vyhnanci z vnútrozemia, obeť dlhoročných ozbrojených konfliktov. Množstvo ľudí závislých od alkoholu a drog. Nálezisko lacnej pracovnej sily. Domáce násilie páchané na ženách a deťoch.

Matka Andresa Palacia bola ostražitá, pred mnohými rokmi jej politický gang zabil staršieho syna. Ako však mala ustrážiť dvadsaťdvaročného chlapca? Andres zmizol 23. augusta, v rovnaký deň ako Diego Tamayo. Od synových kamarátov sa neskôr dozvedela, že im spomenul cestu za prácou. Hovorili, že jej za zarobené peniaze chcel kúpiť dom.

Dvadsiateho tretieho augusta zmizol bez slova ďalší mladý muž, Victor Gómez.

Všetci štyria, ako aj ďalší jedenásti zo Soache a traja z neďalekého slumu Ciudad Bolívar, ktorí zmizli medzi januárom a augustom 2008, sa navzájom nepoznali.

Lokálny ombudsman Fernando Escobar (v Kolumbii má veľa obcí svojho verejného ochrancu občianskych práv) začal dostávať správy o mužoch, ktorí zmizli bez stopy. Od mája 2008 prichádzali do jeho kancelárie ich matky, sestry a bratia. Hovoril im, že všetky informácie treba spolu s fotkami nahlásiť úradu pre hľadanie nezvestných osôb.

Na stretnutí lokálnej samosprávy, polície a zástupcov armády začal Escobar naznačovať, že v Soachi sa deje čosi znepokojivé. Myslel si, že mladých mužov uniesli alebo naverbovali povstalci z FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias Colombianas), najstaršej gerily v Kolumbii, kedysi ľavicovej. Alebo polovojsenské organizácie, súkromné oddiely veľkostatkárov a obchodníkov s kokaínom. Politici a zástupcovia vojska však vnímali ombudsmanov signál ako kritiku: ako keby nič nerobili, ako keby na území obce vládol chaos a teror. Odpovedali krikom: „Staraj sa o seba a prestaň politikárčiť!“

Ombudsman nedisponoval žiadnymi podrobnosťami, mal iba svedectvá rodín plus vlastné dohady. Rozhodol sa zisťovať ďalej a čakať. Jedného dňa rozprával v bare známemu o troch mužoch, ktorí zmizli v ten istý deň, 23. augusta. Ten mu nečakane odpovedal príbehom o ďalších šiestich (s menami a adresami ich rodín), ktorí zmizli o niečo skôr. V Soachi, podobne ako v celej Kolumbii, ľudia zriedka nahlasujú úradom nezvestné osoby, ombudsman preto nebol prekvapený. Zaskočilo ho čosi iné: veľký počet nezvestných v krátkom čase a z rovnakej oblasti.

Prelom nastal v posledných augustových dňoch. Nieкто z rodiny zavolať matke Diega Tamaya a povedal jej, že jej syn pravdepodobne zomrel pri armádnom strete s rebelmi vo vzdialenom regióne Kolumbie, v mestečku Ocaña vzdialenom od Bogoty vyše šesťsto kilometrov smerom na severozápad. Takáto informácia sa objavila v internetovom vydaní miestnych novín. Správa naznačovala, že Diego zmizol, pretože bol členom gerily.

Prvého septembra, presne týždeň po zmiznutí svojho syna, dostala Diegova matka správu, ktorá potvrdzovala jeho smrť. Jeho telo sa nachádzalo v Ústave súdneho lekárstva (Medicina Legal) v spomínanej Ocani.

Medicina Legal má svoje pobočky po celej krajine a vedie zoznam ľudí, ktorí zomreli za neprirodzených okolností. Ide

o obeť nehôd, prepadnutí a ozbrojených stretov. Odoberajú im DNA, odtlačky prstov, fotografujú ich. Ak má obeť pri sebe doklady, informujú jej rodinu. Ak doklady nemá, telo je pochované ako N. N. – nomen nescio (neznáme meno). Vďaka systému porovnávania dát z Medicíny Legal a informáciám z úradu pre hľadanie nezvestných osôb sa identitu neznámych obetí často podarí určiť aj po dlhej dobe.

Diegova matka sa dozvedela, že v rovnaký deň ako Diego zmizli aj ďalší dvaja chlapi: Victor Gómez a Andres Palacio. Matka toho druhého šla za ombudsmanom, ktorý jej Jóbovu zvesť potvrdil. Správy sa šírili rýchlo a rodiny ostatných nezvestných, ktorí zmizli v januári, februári a ďalších mesiacoch, začali preverovať, či sa o ich synoch a bratoch niekde objavila čo i len v náznaku akákoľvek správa, stopa, nejaké znamenie. Mauricio Castello našiel týmto spôsobom informácie o svojom zavraždenom bratovi Jaimem. Niektorým zavolali samotní zamestnanci Ústavu súdneho lekárstva, keď začali porovnávať fotografie nezvestných so snímkami mŕtvov vo svojom archíve. Vysvitlo, že niektorí nezvestní sa na obeť veľmi podobajú.

Telá osemnástich nezvestných zo Soache a Ciudadu Bolívar – s výnimkou Alexa Arenasa, ktorého telo „vyplávalo“ v inom regióne Kolumbie – skončili v hromadných hrobách v Ocani. Väčšinu pochovali ako N. N.. Všetkých mŕtvych nahlasovali do Ústavu súdneho lekárstva vojaci z 15. leteckej brigády ako povstalcov, ktorí zahynuli pri vzájomných stretoch.

V médiách nastal šum. Prečo boli telá všetkých nezvestných, ktorí zo Soache zmizli v iných časoch, nájdené na rovnakom mieste, čosi vyše desať hodín jazdy smerom na sever?

Ombudsman, ktorý na začiatku veril, že muži sa nechali naverbovať povstalcami – v Kolumbii to predsa nie je žiadna novinka –, začal pochybovať, či to tak naozaj bolo. Pochybnosti vzbudzovalo porovnanie dátumov ich zmiznutí

s dňami, keď vojsko informovalo Ústav súdneho lekárstva o ich smrti v ozbrojených zrážkach.

Diego Tamayo, Andres Palacio a Victor Gómez zmizli 23. augusta a zabíjajúci boli 25. augusta. Jaime Castillo zmizol 10. augusta a zabíjajúci bol 12. augusta. Aj s ďalšími to vyzeralo podobne. Elkin Verano zmizol 13. januára a zabíjajúci bol 15. januára. Jaime Valencia a Daniel Martinez zmizli 6. februára a zabíjajúci boli 8. februára. Okrem jednej výnimky všetci zomierali v priebehu štyridsiatich ôsmich hodín od svojho zmiznutia. Cesta na sever zo Soache do Ocane, merajúca vyše šesťsto kilometrov, to je aspoň desať až dvadsať hodín jazdy po zlých cestách. Kedy prešli partizánskym výcvikom? Kedy sa naučili používať zbraň, strieľať?

Keď boli prípadu plné noviny a televízia, o slovo sa prihlásil prezident Alvaro Uribe: „Tí chlapci nešli zbierať kávu. Išli porušovať zákon.“

Sekundoval mu minister obrany Juan Manuel Santos, ktorý divákov, poslucháčov a čitateľov ubezpečoval, že mladí muži zo Soache a Ciudadu Bolívar patrili k nelegálnym ozbrojeným skupinám a zomreli pri potýčkach s armádou. Nakoniec dodal: „Armádne velenie a ministerstvo nebudú tolerovať porušovanie ľudských práv.“

Posledná veta prinútila zamyslieť sa istého známeho ľudskoprávneho aktivistu v Kolumbii. Muži zo Soache predsa zomreli v ozbrojenom boji ako rebeli. Čo také vedel minister Santos o ich zmiznutí a smrti, aby zrazu ubezpečoval, že nedošlo k porušovaniu ľudských práv, hoci sa ho na to nik nepýtal?

Prokuratúrou vedené vyšetrovanie ukázalo, že armáda s pomocou civilných sprostredkovateľov ponúkala mladým mužom z chudobných štvrtí údajne dobre platenú prácu v inom regióne krajiny, následne ich zabíjala a prezentovala ich ako povstalcov, ktorých porazila v boji. Podľa vládneho

nariadenia číslo 29 zo 17. novembra 2015 mali totiž dôstojníci a vojaci za zadržanie alebo zabitie člena nelegálnych ozbrojených skupín dostávať špeciálne prémie. Koľko sa platilo za jedného zabitého a ako sa peniaze rozdeľovali, to presne nevie nikto. Armáda to držala v tajnosti. Podľa niektorých indícií od osemsto do tisícpäťsto dolárov.

Vojaci, ktorí boli v likvidovaní povstalcov úspešní, dostávali dovolenku navyše. Niektorí boli rýchlejšie povýšení.

V Soachi sa verbovalo v bare Los Costeños, kam mladí muži chodievali zapíjať smútok. Dvoch agitátorov tu vídali pohybovať sa po okolí už rok. Za zverbovaného nešťastníka dostávali dvestotisíc kolumbijských pesos čiže okolo sto dolárov.

Zverbovancov viezli autom alebo mikrobusedom do Oca-ne. Tam sa zastavili v dome vojenského dôstojníka Alexandra Carretera. Opíjali ich alkoholom, čo je známe vďaka neobvyčajnej svedkyni, v tom čase sedemnásťročnej Katerine Osorio Ballesterosovej, ktorá bola sesternicou dôstojníkovej manželky a na fotografiách spoznala niektorých mužov zo Soache. V dome u rodiny započula rozhovory o tom, čo sa má s nimi stať.

Na ďalší deň ich viezli na popravisko. Po ceste im nastrčená hliadka zobrala dokumenty, a preto ich telá odvezené z Ústavu súdneho lekárstva pochovávali do hromadných hrobov ako N. N.. V celi cesty ich čakala poprava.

Ak chceli vojaci získať prémie a odmeny, museli zabitých „legalizovať“ – nahlasovali ich preto do Ústavu súdneho lekárstva ako povstalcov, ktorí padli v boji.

Kolumbia sa dozvedela o zákerných únosoch a vraždách páchaných armádou na chudobných mladých mužoch, keď vyplával na povrch prípad nezvestných zo Soache. Boli však aj takí, ktorí čosi tušili už skôr.

Temné predtuchy mal vojenský sudca Alexander Cortes. V rozličných regiónoch krajiny vyšetroval prípady povstalcov, ktorí, ako sa sprvu domnieval, „padli v boji“. Prekvapilo ho napríklad, že istý rebel z FARC sám zaútočil na celý vojenský oddiel. Ďalší, ako zistil, mal problémy s obličkami, anémiu a ťažko sa pohyboval. Niektorí zabití mali na sebe priveľké šatstvo. Iní boli odetí príliš teplo vzhľadom na tropické podnebie (zrejme prišli z chladnejších horských miestiek a hneď dostali guľku). Boli aj takí, čo mali nové topánky: ľavú obutú na pravej a pravú na ľavej nohe. Niektorí vôbec nestrieľali (na tvári nemali žiadne stopy po pušnom prachu) a guľky, ktoré ich zabili, boli vystrelené zblízka.

Sudca Cortes sa v tom vrtal tak veľmi, že ho z armády prepustili.

Keď sa dôkazy o zločinoch armády už nedali ďalej zamerať pod koberec, prezident Uribe a minister Santos priznali, že „príslušníci ozbrojených síl sa možno dopustili usmrtení“. Že „došlo k chybám v postupoch a pri kontrole“, ako aj k „závažným pochybeniam na viacerých úrovniach“. Prepustili dvadsiatic siedmich vysokopostavených dôstojníkov vrátane troch generálov. Žiadneho z nich nepostavili pred súd. Vyhodili ich za porušenie služobných povinností.

Vo svojej kancelárii ma prijal Felipe Zuleta, známy kolumbijský politický komentátor a ochranca ľudských práv. Nedávno sa vrátil z politického vyhnanstva v Kanade, kde strávil deväť rokov. Odišiel, lebo sa mu vyhrážali – tu je to každodenná realita, s ktorou sa stretávajú ľudia demaskujúci porušovanie ľudských práv, zločiny vlády, polovojenských jednotiek a rebelov. Nad Zuletom vyniesli rozsudok povstalcovia z FARC, súčasne bol však aj terčom čiernej propagandy zo strany vládneho kabinetu prezidenta Uribeho, ktorý nemilosrdne ničil červených povstalcov. Prečo? Na vine je jeho bezchybný zrak: Zuleta dobre vidí na ľavé aj pravé oko. S rovnakou